

különös nemét idézi elő, mely a fát rövid időmulva tönkreteszti és néha nagy kárt okoz.

A frissen vágott tölgyfa — melyet használatba vennünk kell — sokat fog nyerni minőségében, ha két vagy három esztendeig a nap és eső behatásának engedjük át és csak azután száraz idő alkalmával festjük be, hogy a további meteorológiai befolyások ellen védelmet nyerjen. Igaz ugyan, hogy ha a fát mindjárt megmunkálása után befestjük, a hasadások és repedések képzését — mely különben okvetetlenül bekövetkezik — részben megakadályozzuk; de ezek a repedések nem csinálnak nagy bajt, keveset vonnak le a fának erejéből és ragaszték (Kitt) segélyével eltüntethetők.

A Horvát- és Szlavonországgal egyesített katonai határőrvidék beruházási alapja.

A Horvát- és Szlavonországgal 1881-ben egyesített katonai határőrvidék beruházási alapja Horvát-Szlavonország gazdasági életének fejlődésében s ez által népe boldogulásának elősegítésében már 18 év óta kiválóan jelentékeny feladatot teljesít. Vasutak és közutak létesítése, folyó szabályozások, iskolák építése, a Karst hegység elkopárosodott részének beerdősítése s az ennek vidékén levő talaj-javítások és a vízhiánnyal küzdő szegény községek számára vitzartók felállítása, már hosszú időn át hirdetik azon áldásos jótéteményeket, melyekkel Ő Felsége a horvát-szlavonországi volt határőrvidék polgárosítása alkalmából és különös atyai gondoskodásának tanubizonyosságul a beruházási alap létesítése által Horvát-Szlavonországot megajándékozta.

Százados tölgyerdők fakészletének, a culturalis viszonyok fejletlensége által kényszerített megtakarítása, a Száva mentén

több helyt oly szép és értékökben annyira emelkedett erdőket adott át korunknak, hogy ezek felhasználása útján a cultura késedelmének pótlására most már nagy mérvű gazdasági beruházások váltak lehetségessé.

A sok esetben akarat ellenére is megkimélt, vagy a pusztítás daczára is megmaradt, s előbb értéktelennek, vagy épen tehernek nézett erdő, az országnak a nemzetközi fapiaczokkal megtörtént összeköttetése után, egyszerre óriási vagyontökévé változott át, s új munkakört és pénzt hozott az ország népe közé, itt is, mint a világon mindenütt és miként minden nemzet körében, igazolván ama kétségtelen igazságot, hogy az erdők megkimélése áldást hoz, s hogy legyen azok értéke az ország ez vagy ama részében, itt vagy amott még oly csekélynek is látszó, kiméletök megjutalmazza az okszerű használat békés be-
várását.

A szlavoniai ős tölgyesek addig mig fennállanak, a természet hatalmas alkotásainak bámulatra keltő képét nyújtják, melynél a magasba emelkedő óriás törzsek az örök alkotó művészi templomának dóriai oszlopait képezik; levágásuk után pedig a cultura vivmányaiért folyó harcban nagy számú milliókkal járulnak azon kiadások fedezéséhez, melyekre a győzelemre törekvő nemzetnek szüksége van.

Ezen rendkívüli szép és értékes tölgyerdőkből a m. kir. kormánynak, a törvényhozástól már 1869-ben nyert felhatalmazása alapján, a cs. és kir. közös hadügyministeriummal és a bánnal egyetértőleg tett javaslatára Ő cs. és Apostoli kir. Felsége 1871. évi június 8-án kelt legfelső parancsiratával, akkor midőn a volt határőrvidéki lakosság által az államkincstár erdőségeiben élvezett erdei szolgalmak megváltására a kincstári erdőknek pénzérték szerint kiszámított fele része a volt határőrvidéki ezredekéből alakított vagyon-községek számára legkegyelmesebben átengedtetett, a határőrvidéken létesítendő s e

sorok kezdetén megjelölt beruházási czélokra, az államkincstárnak jutott erdők másik feléből még 30.000 kat. hold koros tölgyerdőt rendelt a brodi és pétervári határőrezredek területén kihasítani. Az ezen erdők eladása után befolyó pénz képezi most a beruházási alap tőkéjét.

Mielőtt ezen 1873-ban a XXX-ik törvényczikkbe iktatott megosztás megtörtént, a volt határőrvidéken az összes tölgyerdők kiterjedése, a legujabb katasteri felvételek szerint, 256.234. kat. holdra terjedt, természetesen voltak ezek között gyengébb minőségűek is, mint a minők magának a beruházási alapnak jutottak, nevezetesen a Gradiska és Glina vidékén lévő előhegységi tölgyesek. Az összes tölgyesekből az állami tulajdonában 108.695 kat. hold maradt, s ebből jutott 30.000 kat. hold a beruházási alapnak, míg a jelenlegi Belovár vármegyében, a báni, brodi, gradiskai, lika-otocsáczai, ogulin-szluini és pétervárad kerületekben lévő volt határőri községek összesen 147.539 kat. hold tölgyerdőt kaptak.

Akkor midőn a beruházási alap erdőségeinek eladására 1872. évi június 30-án az első ajánlati tárgyalás megtartott, ez erdők értékét az 1873. évi pénzválságot megelőzőleg legmagasb fokon álló faárak alapján 24 év alatti kihasználás mellett és 12 évi részletben való fizetéssel 33 millió 300 ezer ezüst forintba becsülte az annak megvásárlására összeállott társulat, s ezen összeg mellett, illetve holdanként 1110 ezüst forinton való megvételére tett ajánlatot.

Köztudomásu dolog, hogy e társulattal, melynek részesei budapesti pénzüzetek valának és pedig névszerint a magyar földhitel részvény társulat, az angol-magyar bank, a frankó-magyar bank és ezek mellett ifj. Pollák Bernát bécsi fake-reskedő, a szerződés 1872. évi október 5-én, Ő Felsége engedélye alapján, a katonai főparancsnokság és a társulat között Zágrábban megkötöttetett.

Ha az akkori magas donga árak tovább tartanak, s ha az 1873. évi bécsi világkiállítás megnyitásának ünnepélyes napján a „Krach“ nevet nyert híres pénzügyi válság ki nem tör, s minden józanabb pénzbirtokost az ismeretlen természetű vállalatoktól vissza nem riaszt, úgy a vásárló társaság, mely „A határőrvidéki erdőüzleti társulat“ hivatalos czimet vette fel, tekintettel arra, hogy a franczia dongák fogyasztóira és a tölgy-műfa-piaczon is ő lett volna képes a legkiválóbb üzleti befolyást gyakorolni, bizonyára fényes üzletet csinál vala, még pedig vagy az üzletnek saját számlájára való folytatása mellett, vagy olyképen, hogy azt külön e célra alakítandó részvénytársaságra ruházza át. A beállott viszonyok azonban nem kedveztek s a társulat már 1873. évi október 9-én a zágrábi főhadparancsnokságnak a szerződéstől való visszalépését jelentette ki.

A társulat az időközben kifejlődött nehéz pénzviszonyok következtében igen valószínűen a megfelelő pénzerővel nem rendelkezvén, a szerződésen könnyítő változtatásokat kívánt elérni, a mi azonban nem sikerülvén, kénytelen volt 3,330.000 ezüst forintnyi óvadékának elvesztésével az első évre eső erdőterület átvétele és árának lefizetése után a szerződéstől visszalépni, s így történt az, hogy a beruházási alap mindjárt kezdetben és a levágható faállományért őt megillető jövedelmen kívül ezen erdőkért még a 3 milliót meghaladó nagy tőkének jutott birtokába.

A társulat visszalépése s illetve a szerződésnek 1874-ben történt megszüntetése váratlanul meglepő volt, és pedig annyival inkább, mert a tölgyfaanyagok viszonyait ismerők nem kétkedtek abban, hogy az üzletnek 4—5 évi küzdelmes időszak után, bizonyára jobbra kell fordulnia, a mint ezt az eddigi tapasztalatok csakugyan igazolják is.

Az erdők értékesítésének sorsa ezután az lett, hogy a beruházási alap, illetve az állam vette a faeladást kezébe s

előbb 1874-től 1880-ig évi kisebb részletekben ugyan, mert az üzleti viszonyok is rosszabbak valának s mert a horvát-szlavonországi magán erdőbirtokosok eladásai is nagy versenyt okoztak, de ez időtől kezdve már jelentékenyebb mértékben, évenként rendszeren október hónapban nyilvános ajánlati tárgyalások útján történnek eladások, úgy hogy a folyó év végéig összesen már 18.648 kat. hold lett eladva, s ezért összesen 21.3 millió forint folyt be, mely összegben kívül az alap az időközi kamatok után is legalább 2 milliót meghaladó jelentékeny jövedelemben részesült. A rendszer évi erdőrészletek eladása után pedig még fél millió jóval felül menő összeg folyt eddig be az alap javára az időközben kiszáradt egyes fatörzsek eladása után is.

Az adatok, melyek nyomán az alapnak eddig befolyt összes bevételeit és kiadásait részletesen ismertetnők, nem állanak rendelkezésünkre, noha kétségtelenül hiszszük, hogy azok részletei is érdekelhetnék e lapok olvasóit. Tény azonban, hogy a kereskedelemügyi miniszter urnak, mint volt közmunka- és közlekedési miniszternek, a múlt 1888. évről a törvényhozás elé terjesztett jelentése szerint, a volt határőrvidék területén kiépített állami vasutakra*) 10,295.496 frt lett felhasználva, s ezenkívül az alap a vinkovcze-brčkai helyi érdekű vasút építési költségeihez 535.000 frt értékű törzsrészcsevény átvételével járult, mely összegeken kívül még bizonyára közel áll eddig 4 millióhoz a közutakra fordított kiadás, 3 millióhoz a száva-menti vízszabályozások költsége, 1 millióra mehet a karstvidéki víztartók, vízvezetékek és lecsapolások kiadása, 700.000 frt az iskolákra adott összeg, és mintegy 300.000 frtra a karstvidéki erdősisítés, melynek sikeres munkásságát a Zeng

*) Ezen vasutak a következők: Vinkovcze-Brod, Sziszek-Szunja, Szunja-Doberlin, Brod-Uj-Gradiska, Uj-Gradiska-Szunja és India-Mitrovicza.

és Jablanacz tengerparti vidékén található szép fiatalos erdők igazolják.

Az alap közvetlen kezelését a Bán, illetve a horvát-szlavon országos kormány vezeti, még pedig a magyar kormány hozzájárulásával megállapított és Ő Felsége által jóváhagyott szabályzatok szerint és egy e célra alakított külön bizottság közreműködésével.

A bizottság elnökét a Bánnak a magyar ministerium utján teendő előterjesztésére Ő Felsége nevezi ki, valamint a bizottság többi 8 tagja közül is a volt határőrvidéki községeket és városokat képviselő 4 tagot, míg a többi 4 tag közül 2 a magyar kormány, illetve 1 a földmivelésügyi és 1 a pénzügyi minister, 2 pedig a horvát-szlavon országos kormány által neveztetik ki.

Az alap befolyó jövedelmeinek felhasználása a kitűzött beruházási célokra olyképen történik, hogy az összes jövedelmekből előbb levonatnak a kezelési költségek, névszerint a bizottságnak és az alap vagyonát kezelő pénztárnak kiadásai, az erdőértékesítés érdekében tett kiadások, az alap javára átadott erdők évi adójának és kezelési költségeinek fejében a kincstárt az összes jövedelem $10/0$ -ával megillető hányad, s az eként megmaradó összegből $56\frac{2}{3}/0$ a volt határőrvidéken létesítendő vasutakra és $43\frac{1}{3}/0$ autonom beruházásokra használandó.

Az alap jövedelméről és kiadásairól az 1872-ik évtől kezdve minden évre külön költségvetés és zárszámadás készíttetik. Az alap évi előirányzatát, melybe a foganatosítandó beruházási munkálatok részletesen vétetnek fel, a Bán a magyar földmivelési- és pénzügyministerek hozzájárulásával készíti el. A beruházási bizottság a költségvetést és zárszámadásokat s az ezekkel összefüggő kérdéseket minden évben tavasszal és ősszel tartani szokott üléseiben, a két kormány

hozzájárulásával megállapított és Ő Felsége által jóváhagyott tárgysorozat szerint intézi el s határozatai érvényesítésére a két kormány és illetve Ő Felségének legmagasb jóváhagyása szükséges. Sürgős és fontos esetekben rendkívüli ülések is tarthatók. Az összes beruházási ügyek bélyeg- és illetékmentesek. A létesített beruházások kivitelök után azonnal az illető tárgyak fenntartására hivatott közigazgatási ágazatoknak, a beerdősített területek pedig, a mennyiben állami vagyont képeznek, az államerdők igazgatóságának adandók át.

Az alap tulajdonát képező és még el nem adott erdők területe összesen 11.352 kat. hold s ez a közelebbi 6—7 év alatt kétszégkívül el lesz adva, minthogy pedig az ezen erdőkből nyerhető finomabb műfának ára már is oly jelentékenyen felment, hogy az ez évben eladott 1800 katastr. holdért 2,586.000 frt becsár ellenében 3,056.000 frt lett megajánlva, a legvalószínűbb számítással feltehető, hogy az alapnak még legalább 20 millió forint bevétele leendő s hozzá még nem jelentéktelen összegű időközi kamatok.

Az 1871. évi június 8-án kelt legfelső parancsirat és illetve az 1881. évi július 15-én kelt császári és királyi rendelet 1. pontja értelmében a beruházási alapnak az eddig átadott 30.000 hold tölgyerdőn kívül még kilátása van arra, hogy részére újabb és még annyi koros fával bíró állabb hasitassék ki, mennyi az erdők okszerű kihasználása mellett és az erdőgazdaságilag szükséges faállomány károsítása nélkül lehetséges lesz.

Az utóbb idézett 1881. évi cs. és kir. rendelet szerint az alap további feladatához tartozik még a következő állandó alapok létesítése: a lika-otocsaczi és ogulin-szluini kerületek, valamint a báni kerület szegényebb részének segélyezésére szolgáló tőke létesítése; a katolikus, görög-keleti és mindkét protestáns templomok és papi lakások fenntartásának segélye-

zésére, az elszegényedett és deficiens katolikus és görög-keleti papok támogatására szükséges tőkék kiadása; az iskola építések, népiskolai épületek fentartásának segélyezésére és népiskolai tanítók díjazására s a községi utak fentartására szükséges tőkének létesítése s végül a Karst beerdősítésére s a beerdősített területeknek újabb elpusztulása ellen való biztosítására szükségesnek ismerendő tőke létesítése.

Nagy és emlékezetes tanuságot tesz ez alap maradandó alkotásaival arról, hogy a gondos és jó szívé Uralkodó, a törvényhozás és kormányok bölcsesége, még azon korszakban is, midőn az állam pénzügyi viszonyai a legnehezebb küzdelmekre valának utalva, eme jelentékeny értékű erdőkért várható készpénznek, az állam élet más szükségleteire való felhasználásáról lemondottak és azt kizárólagosan az ország ama kis részének javára szentelték!

Bedő Albert.

Az ákácza paizstetűje.

Irtá: Kögl Árpád m. k. közalap. erdészjelölt.

A szekszárdi kir. közalap. erdőgondnoksághoz tartozó németkeéri üzemosztály homokos talaján régebbi idő óta folyamatban van az ákáczzal való erdősítés, még pedig igen szép eredménnyel.

E helyen volt alkalmam az ákácza paizstetűjét, a mely sajnos már itt is fellépett, megfigyelni. Feltűnik ezen új ellenség különösen július, augusztus hónapban, a midőn jelenlétét az ákáczaágakon egymástérő u. n. „paizsok“ elárulják.

E paizstetű (*Lecanium*) a „*Coccina*“-k családjához tartozik; a hím szárnyas, a nőstény szárnyatlan. Április, május hónapban történik a párzás, mely után a megtermékenyített nőstény az ákácza fiatalabb ágain ide-stova futkosva alkalmas helyet keres